EVROPSKA
KOMISIJA

Bruselj, 17.12.2025
COM(2025) 770 final

POROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU IN SVETU

o izvajanju sklada za inovacije v letu 2024

Kazalo

1. Prispevki portfelja projektov k ciljem EU na področju podnebne nevtralnosti 2

2. Mejniki izvajanja za leto 2024 4
2.1. Razpisi za nepovratna sredstva 4
2.1.1. Rezultati razpisa IF23 NZT.....4
2.1.2. Začetek razpisov IF24.....7
2.2. Dražbe.....8
2.2.1. Rezultati dražbe v okviru razpisa IF23 8
2.2.2. Začetek dražbe v okviru razpisa IF24 9
2.2.3. Dražbe kot storitev.....10
2.3. Povezave z drugimi programi 10
2.3.1. Evropska investicijska banka (EIB) 10
2.3.2. Platforma za strateške tehnologije za Evropo (STEP) 11

3. Stanje portfelja sklada za inovacije v letu 2024 11
3.1. Pregled rezultatov razpisov.....11
3.2. Zrelost projekta, stanje izvajanja in izzivi.....12
3.3. Portfelj po sektorjih 13
3.4. Geografska uravnoteženost.....16
3.5. Preprečevanje toplogrednih plinov 19

4. Komuniciranje in povečevanje prepoznavnosti 20
4.1. Mreža nacionalnih kontaktnih točk.....20
4.2. Strokovna skupina za sklad za inovacije in vključevanje deležnikov.....20
4.3. Izmenjava znanja 21
4.4. Zgodbe o uspehu.....21

5. Zaključek.....21

V skladu s členom 10a(8) direktive o EU ETS mora Evropska komisija letno poročati Odboru za podnebne spremembe o izvajanju sklada za inovacije (v nadaljnjem besedilu: sklad), katerega cilj je zagotoviti rešitve za razogljičenje sektorjev, ki jih zajema sistem EU za trgovanje z emisijami (EU ETS), za uporabo na trgu v celotnem Evropskem gospodarskem prostoru (EGP). Ta instrument financiranja podpira uvajanje inovativnih tehnologij in vodilnih projektov, ki obetajo znatno zmanjšanje emisij toplogrednih plinov in lahko predstavljajo poslovne primere čiste industrije. Sklad je bil zasnovan kot del evropskega zelenega dogovora in v skladu s cilji Pariškega sporazuma, da se podpre prehod Evrope na podnebno nevtralnost ter hkrati okrepi njena konkurenčnost.

Sklad podpira projekte s pavšalnimi zneski nepovratnih sredstev (redna nepovratna sredstva) in prispevki na enoto (dražbe).

V tem poročilu je podrobno opisana dodelitev sredstev projektom po sektorjih in upravičenih državah ter predstavljena analiza prispevkov teh sredstev k ciljem politike EU, pri čemer zajema izvajanje sklada od 1. januarja do 31. decembra 2024.

1. PRISPEVKI PORTFELJA PROJEKTOV K CILJEM EU NA PODROČJU PODNEBNE NEVTRALNOSTI

Industrijski načrt v okviru zelenega dogovora je namenjen povečanju konkurenčnosti evropske neto ničelne industrije, zlasti z aktom o neto ničelni industriji, ki določa cilje za neto ničelne industrijske zmogljivosti in pospešuje uvajanje takih zmogljivosti. Sklad neposredno podpira te politike z uvedbo posebne teme za proizvodnjo čistih tehnologij s proračunom v višini 1,4 milijarde EUR v okviru razpisa IF23 NZT za redna nepovratna sredstva. V splošnem je to privedlo do tega, da je sklad podprl močan portfelj[1] projektov za spodbujanje proizvodnje ključnih tehnologij pri prehodu na podnebno nevtralnost. Na razpisu IF23 NZT je bilo poleg 15 obstoječih projektov, osredotočenih na razvoj, gradnjo in obratovanje proizvodnih obratov za ključne komponente na področju shranjevanja energije, energije iz obnovljivih virov in energetsko intenzivnih industrij, skupaj izbranih 25 novih projektov za proizvodnjo čistih tehnologij.

(i) Tako bo skupna podpora sklada za neto ničelno proizvodnjo v EU[2] dosegla 2,4 milijarde EUR. Ti projekti so namenjeni vzpostavitvi 8,1 GW proizvodne zmogljivosti na leto za sončno fotovoltaiko in 11,6 GW proizvodne zmogljivosti na leto za elektrolizatorje.

(ii) Od leta 2020 je bilo v podporo upravljanju industrijskega ogljika namenjenih skupno 41 inovacijskih projektov in več kot 5 milijard EUR iz sklada za inovacije. To vključuje do 18,6 milijona ton zmogljivosti zajemanja CO_2 na leto za zajemanje in shranjevanje ogljika (kar bi lahko v skladu z aktom o neto ničelni industriji doseglo 37 % ciljne zmogljivosti vbrizgavanja CO_2) in do 11,7 milijona ton na leto zmogljivosti vbrizgavanja CO_2 (23 % ciljne zmogljivosti vbrizgavanja CO_2 v skladu z aktom o neto ničelni industriji).

S skladom se bo tudi povečal delež obnovljivih virov energije v mešanici virov električne energije in izboljšala energetska varnost s podporo ciljno usmerjenim uporabam tehnologij, opisanim v revidirani direktivi o energiji iz obnovljivih virov, evropskem akcijskem načrtu za vetrno energijo in strategiji za uresničevanje ambicij EU za energijo iz obnovljivih virov na morju. Sklad za inovacije vključno s projekti, izbranimi v okviru razpisa IF23, podpira 11 projektov, povezanih z

[1] Projekti, ki so prejeli sredstva iz razpisa IF23, so vključeni v poročilo za leto 2024, čeprav je bil sporazum o nepovratnih sredstvih za te projekte podpisan v začetku leta 2025.

[2] Projekti v sektorjih sklada za inovacije, ki proizvajajo komponente za energijo iz obnovljivih virov, shranjevanje energije ali energetsko intenzivno industrijo.

vetrnimi elektrarnami ali proizvodnjo na področju vetrne energije (s pomočjo v višini 375 milijonov EUR), 14 projektov, povezanih s sončnimi elektrarnami ali proizvodnjo na področju sončne energije (607 milijonov EUR), pet projektov s področja vodne in oceanske energije (118 milijonov EUR) ter en geotermalni projekt (92 milijonov EUR).

V načrtu REPowerEU je kot podnebno nevtralna možnost za sektorje, ki jih je težko razogljičiti, izpostavljen vodik, proizveden z uporabo električne energije iz obnovljivih virov, znan kot „vodik kot obnovljivo gorivo nebiološkega izvora[3]“. Sklad podpira predstavitev inovativnih tehnologij na osnovi obnovljivega vodika in ima zato bistveno vlogo pri uresničevanju strategije EU za vodik. Sredstva so glede na napovedane in obstoječe rezultate razpisa IF23 dodeljena 27 projektom z možnostjo proizvodnje več kot 750 kiloton vodika kot obnovljivega goriva nebiološkega izvora in nizkoogljičnega vodika na leto.

Shranjevanje energije je ključno tako za sektor mobilnosti kot za uravnoteženje oskrbe z električno energijo na ravni omrežja. V okviru sklada za inovacije je bilo dodeljenih 752 milijonov EUR 13 projektom s področja mobilnosti ter znotrajdnevnega in dolgoročnega shranjevanja. Ti projekti vključujejo shranjevanje toplote v granitnih kamninah, podzemno shranjevanje toplote za sisteme daljinskega ogrevanja, baterijske sisteme za shranjevanje energije na ravni omrežja in črpalno akumulacijo.

Sklad podpira tudi razvoj alternativnih goriv v skladu z uredbama o pobudi „ReFuelEU za letalstvo“ in pobudi „FuelEU za pomorstvo“:

(i) 1,6 milijarde EUR za projekte na področju goriv, vključno s 612 milijoni EUR za goriva, ki se proizvajajo izključno za prometni sektor. Ti vključujejo 14 projektov na področju vodika (522 milijonov EUR), pet projektov na področju e-metanola (273 milijonov EUR), tri projekte na področju amoniaka (530 milijonov EUR), dva projekta na področju trajnostnih letalskih goriv (206 milijonov EUR), dva projekta na področju e-metana (87 milijonov EUR) in en projekt na področju utekočinjenega biometana (4 milijone EUR).

(ii) Osem projektov, osredotočenih na mobilnost, naj bi preprečilo 27 milijonov ton CO_2e. Ti vključujejo šest projektov v pomorskem sektorju, ki prejemajo namensko podporo v višini 211 milijonov EUR, ter 95 milijonov EUR sredstev za električni zrakoplov.

Nazadnje, projekti sklada kažejo znaten potencial za pomoč pri izpolnjevanju ciljev evropskih podnebnih pravil glede zmanjšanja emisij toplogrednih plinov za 963 milijonov ton CO_2e v obdobju desetih let[4]. Glede na velik potencial ponovljivosti uporabljenih tehnologij bo to znatno prispevalo k temu, da bo Evropa do leta 2050 postala prva podnebno nevtralna celina na svetu.

V okviru sklada za inovacije je bilo ob koncu leta 2024 podpisanih ali izbranih 199 projektov v 26 državah ter skupno dodeljenih 11,2 milijarde EUR podpore.

Preglednica v nadaljevanju vsebuje pregled teh projektov po kategorijah:

	Izbrani v okviru razpisa IF23		Obstoječi portfelj		Kombinirani	
	Število	**Sredstva**	**Število**	**Sredstva**	**Število**	**Sredstva**
Zajemanje in geološko shranjevanje ogljika	8	936 160 409 EUR	12	1 987 720 372 EUR	20	2 923 880 781 EUR
Energetsko intenzivne panoge	39	1 831 432 232 EUR	61	3 278 349 963 EUR	100	5 109 782 195 EUR

[3] Obnovljivo gorivo nebiološkega izvora.

[4] Vključno s projekti, izbranimi v okviru razpisa IF23.

Shranjevanje energije	12	1 099 273 509 EUR	16	374 380 998 EUR	28	1 473 654 507 EUR
Shranjevanje energije iz obnovljivih virov	18	524 228 263 EUR	25	799 278 346 EUR	43	1 323 506 609 EUR
Mobilnost	8	377 956 916 EUR	0	– EUR	8	377 956 916 EUR
Skupaj	**85**	**4 769 051 328 EUR**	**114**	**6 439 729 680 EUR**	**199**	**11 208 781 008 EUR**

2. MEJNIKI IZVAJANJA ZA LETO 2024

2.1. Razpisi za nepovratna sredstva

2.1.1. Rezultati razpisa IF23 NZT

Generalni direktorat za podnebno politiko (GD za podnebno politiko) je 12. aprila 2024 sporočil, da je bilo v okviru razpisa sklada za inovacije za leto 2023 za neto ničelne tehnologije (razpis IF23 NZT) predloženih 337 predlogov iz 27 držav[5]. Služba za pomoč uporabnikom, ki je delovala v obdobju za predložitev predlogov, je odgovorila na 1 106 vprašanj vložnikov.

S predlogi, katerih cilj je v prvih desetih letih delovanja zmanjšati emisije toplogrednih plinov za skoraj 1,4 milijarde ton CO_2e, je bilo skupaj zaprošeno za 24,6 milijarde EUR (več kot šestkratnik razpoložljivega proračuna). Doslej najvišja raven sodelovanja v razpisu IF23 potrjuje ključno vlogo sklada pri podpori vodilnih evropskih akterjev na področju čiste tehnologije in povečevanju proizvodnih zmogljivosti EU za neto ničelne tehnologije.

Število prejetih predlogov za vsako upravičeno **temo** se razlikuje:

(i) 137 predlogov zadeva splošne obsežne projekte;
(ii) 56 predlogov zadeva proizvodnjo čistih tehnologij;
(iii) 51 predlogov zadeva splošne srednje projekte in pilotne projekte;
(iv) 42 predlogov zadeva splošne manjše projekte.

V okviru proizvajanja čistih tehnologij je večina predlogov zadevala proizvajanje komponent za proizvodnjo vodika. Preostali predlogi so se nanašali na vrednostno verigo baterij in energijo iz obnovljivih virov: sončno energijo, vetrno energijo in toplotne črpalke.

V kategoriji mobilnosti[6] (10 % števila prejetih predlogov) je več kot 70 % predlogov zadevalo pomorski sektor.

GD za podnebno politiko je 23. oktobra 2024 ob koncu postopka vrednotenja napovedal, da bo v 85 projektov, izbranih iz 18 držav[7], vložil skoraj 4,8 milijarde EUR prihodkov od trgovanja z emisijami. Ti projekti naj bi začeli delovati pred letom 2030 in bi lahko v prvih desetih letih delovanja zmanjšali emisije toplogrednih plinov za približno 476 milijonov ton CO_2e.

Število izbranih projektov za vsako upravičeno **kategorijo** se je razlikovalo:

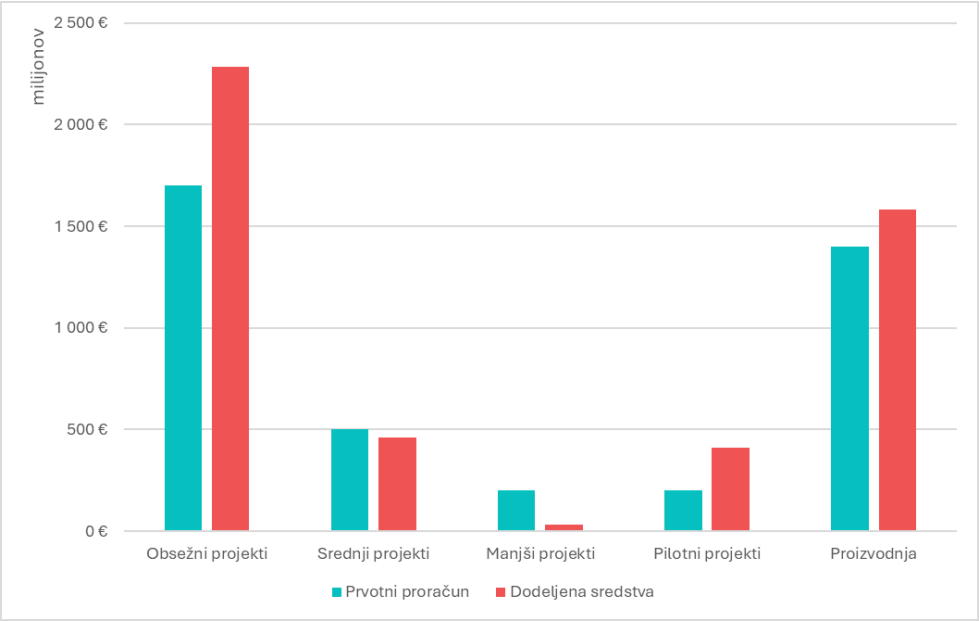
[5] Razpis IF23 je bil objavljen 23. novembra 2023 z razpoložljivim proračunom v višini 4 milijarde EUR, vključno z 1,4 milijarde EUR, namenjenih posebej za projekte za proizvodnjo čistih tehnologij.

[6] Ta nova kategorija je bila dodana zaradi uskladitve z revizijo direktive o EU ETS iz leta 2023.

[7] Ki zdaj vključujejo tudi Estonijo in Slovaško. Število izbranih projektov se lahko spremeni po sklenitvi sporazuma o nepovratnih sredstvih.

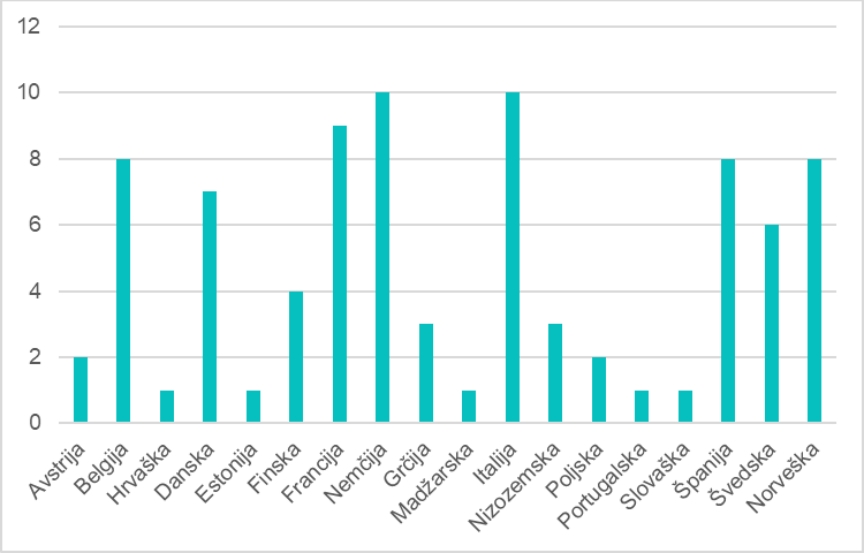
(i) 47 projektov (od 204 prejetih predlogov) je zadevalo energetsko intenzivne panoge, vključno z zajemanjem, uporabo in shranjevanjem ogljika;
(ii) 18 projektov (od 65) je zadevalo energijo iz obnovljivih virov;
(iii) 12 projektov (od 35) je zadevalo shranjevanje energije;
(iv) osem projektov (od 34) je zadevalo mobilnost, vključno s pomorskim, zračnim in cestnim prometom.

Prvič je vseh 149 projektov, ki so uspešno prestali vrednotenje, prejelo pečat STEP, novi znak kakovosti, ki se podeli visokokakovostnim projektom, ki prispevajo k ciljem platforme za strateške tehnologije za Evropo (STEP). Poleg 85 projektov, ki so bili predhodno izbrani za financiranje, je pečat prejelo tudi 64 projektov, ki so presegli vse prage za vrednotenje, vendar niso bili izbrani za financiranje. To jim bo olajšalo dostop do dodatnih priložnosti za javno in zasebno podporo.

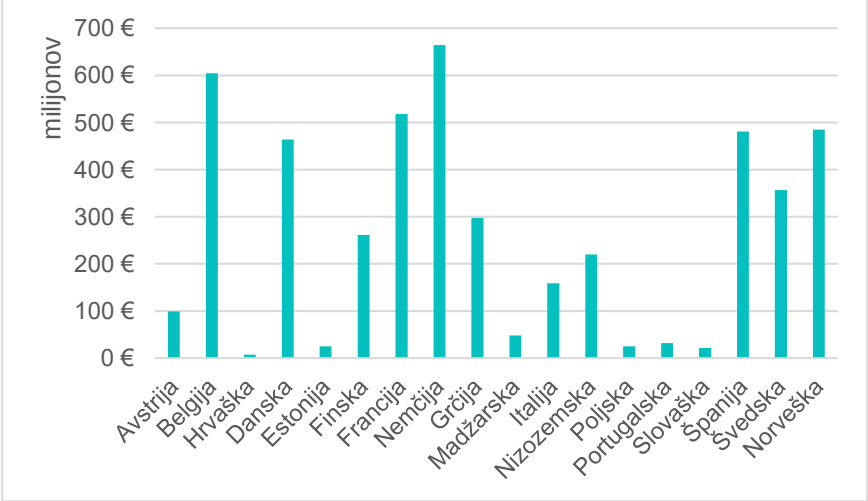

Slika 1: Vrednost dodeljenih nepovratnih sredstev in prvotni proračun projektov po temah razpisa (IF23 NZT)[8]

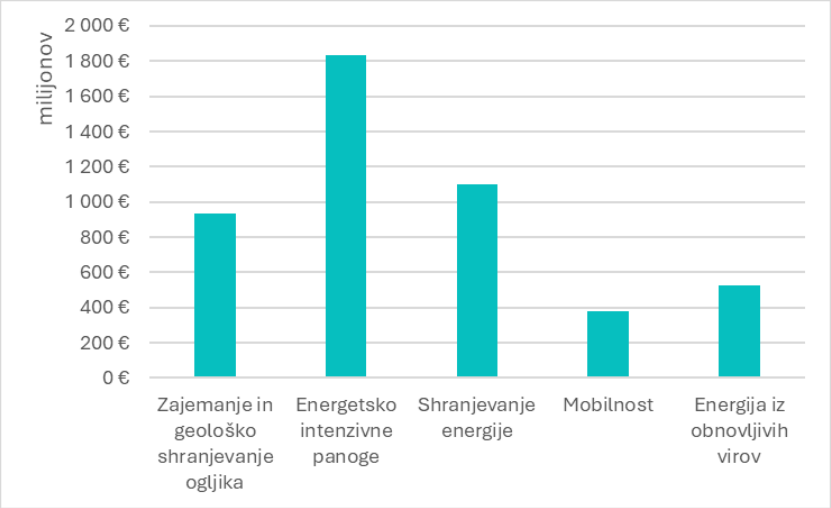
[8] V skladu s členom 3 Sklepa Komisije o financiranju ukrepov v okviru sklada za inovacije je dovoljeno povečanje do 20 % nad najvišjim prispevkom. To je bilo uporabljeno zaradi visoke kakovosti prijav, prejetih v okviru razpisa.

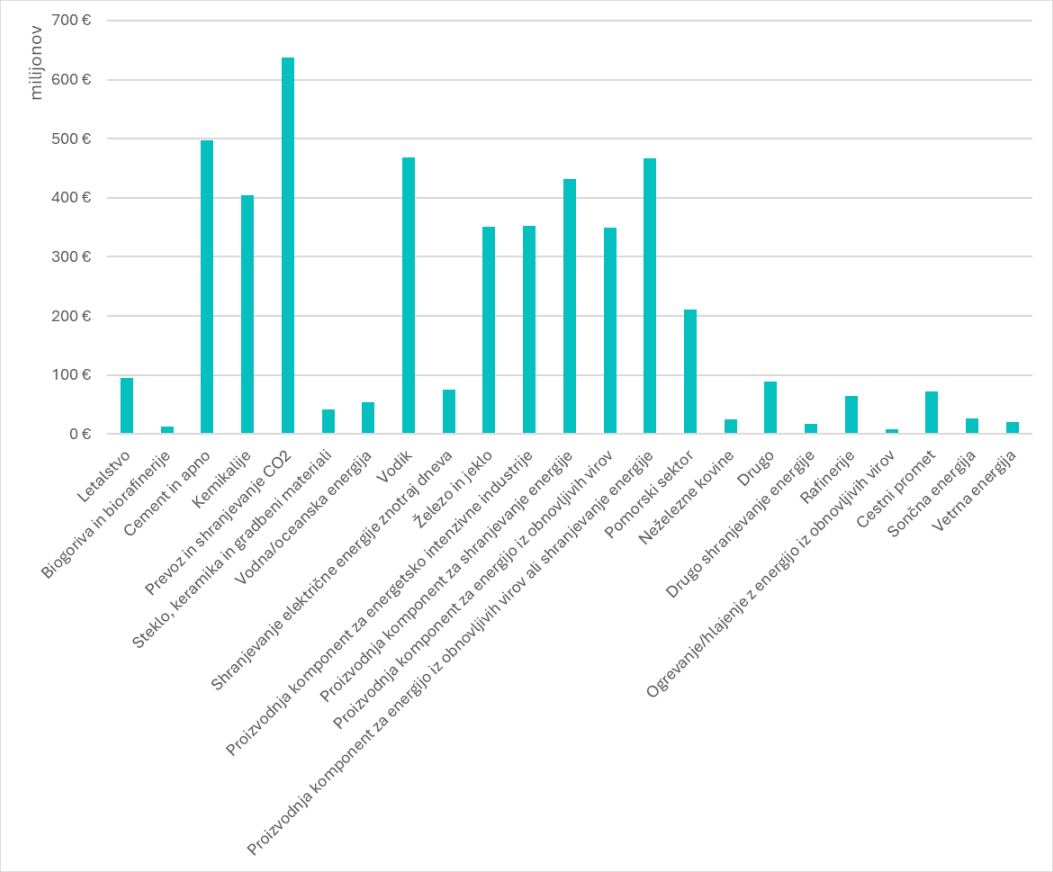
Slika 2: Število projektov, izbranih za financiranje, po državi prve lokacije (IF23 NZT)

Slika 3: Vrednost dodeljenih nepovratnih sredstev za projekte po državi prve lokacije (IF23 NZT)

Slika 4: Vrednost dodeljenih nepovratnih sredstev po kategoriji projektov

Slika 5: Vrednost dodeljenih nepovratnih sredstev po sektorjih projektov

2.1.2. Začetek razpisov IF24

Komisija je 3. decembra 2024 objavila razpise za sklad za inovacije za leto 2024, pri čemer je 4,6 milijarde EUR namenjenih spodbujanju neto ničelnih tehnologij, električnih vozil, proizvodnje baterijskih členov in obnovljivega vodika.

Skupni proračun je bil razdeljen na tri razpise za zbiranje predlogov:

(i) 2,4 milijarde EUR je bilo na voljo za neto ničelne tehnologije (razpis IF24 NZT);
(ii) 1 milijarda EUR je bila na voljo za proizvodnjo baterijskih členov za električna vozila (razpis IF24 za baterije),
(iii) 1,2 milijarde EUR je bilo na voljo za proizvodnjo obnovljivega vodika[9] (dražba v okviru razpisa IF24).

Vsi trije razpisi vključujejo **nova merila odpornosti** za podporo načrtu REPowerEU in zaščito EU pred odvisnostjo od enega dobavitelja.

Razpis IF24 NZT je namenjen podpori projektom razogljičenja različnih obsegov ter projektom, osredotočenim na proizvodnjo komponent za energijo iz obnovljivih virov, shranjevanje energije, toplotne črpalke in proizvodnjo vodika. Projekti bodo ocenjeni na podlagi njihovega potenciala za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, stopnje inovativnosti, zrelosti projekta, ponovljivosti in stroškovne učinkovitosti. Države so lahko skupni proračun rednih razpisov prvič dopolnile tudi z nacionalnimi shemami financiranja za projekte razogljičenja in proizvodnje čiste energije[10]. Ta nova možnost, imenovana **nepovratna sredstva kot storitev**, omogoča upravičenim državam, da izkoristijo postopek vrednotenja sklada za inovacije in poenostavijo postopek odobritve državne pomoči.

Novost je razpis **IF24 za baterije**. Namenjen je okrepitvi industrije proizvodnje baterij v EU s podporo projektom, v okviru katerih se proizvajajo inovativni baterijski členi za električna vozila. Izbrani projekti bodo podprli **prehod EU na čisto, konkurenčno in odporno industrijsko bazo**, pri čemer bodo zmanjšali odvisnost od uvoza ter spodbujali razvoj čistih tehnologij in vodilno vlogo v industriji.

Agencija CINEA in GD za podnebno politiko sta 17. in 18. decembra 2024 organizirala spletne informativne dneve, na katerih sta predstavila ključne značilnosti in merila za dodelitev obeh razpisov ter izkušnje, pridobljene iz prejšnjih razpisov. Nosilci projektov so lahko predložili vloge do 24. aprila 2025. Pričakuje se, da bodo uspešni vložniki podpisali sporazume o nepovratnih sredstvih do prvega četrtletja 2026.

Dražba v okviru razpisa IF24 je podrobneje opisana v poročilu.

2.2. Dražbe

2.2.1. Rezultati dražbe v okviru razpisa IF23

Agencija CINEA je 19. februarja 2024 sporočila, da je bilo za dražbo v okviru razpisa IF23[11] prejetih 132 ponudb iz 17 držav. Za dražbo je bilo prejetih 15-krat preveč prijav. Služba za pomoč uporabnikom, ki je delovala v obdobju za predložitev ponudb, je odgovorila na 352 vprašanj vložnikov.

Skupna načrtovana zmogljivost elektrolizatorjev za vse ponudbe je znašala 8,5 gigavata (GW). V desetih letih bi to lahko pomenilo skupno proizvodnjo 8,8 milijona ton obnovljivega vodika. Vsako leto bi to lahko pokrilo skoraj 10 % ciljne domače proizvodnje obnovljivega vodika iz načrta REPowerEU do leta 2030.

---

[9] Razvrščen kot obnovljiva goriva nebiološkega izvora.

[10] Možnost nepovratnih sredstva kot storitve je od leta 2025 na voljo tudi za projekte na področju proizvodnje čistih tehnologij.

[11] Dražba v okviru razpisa IF23 se je začela 23. novembra 2023 z razpoložljivim proračunom v višini 800 milijonov EUR. Ponudniki so lahko predložili prijave do 8. februarja 2024.

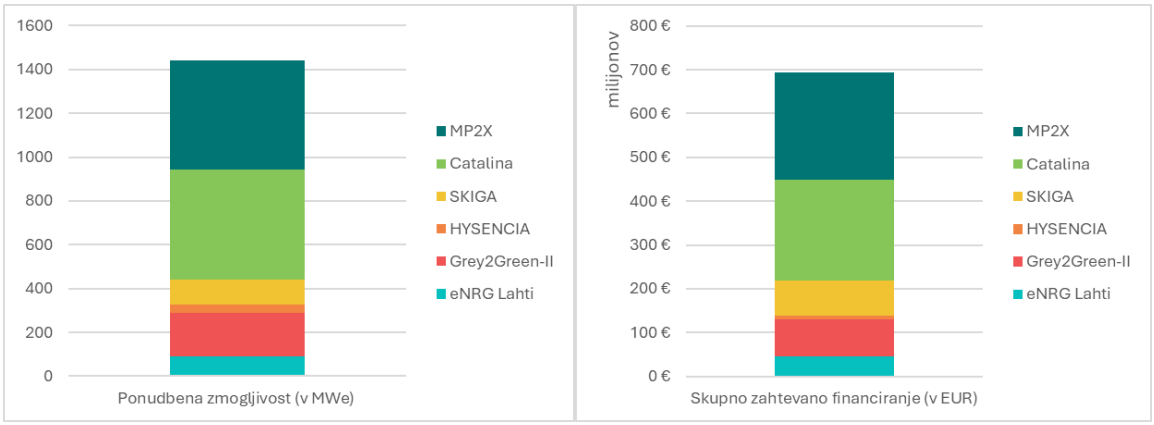
Predložene ponudbe so znašale od 0,37 EUR do 4,50 EUR (zgornja cenovna meja) na kilogram proizvedenega vodika.

Od 132 ponudb jih je bilo 119 upravičenih in sprejemljivih. Po vrednotenju ponudb je agencija CINEA razvrstila odobrene projekte na podlagi ponujene cene.

Do 30. aprila 2024 je bilo izbranih sedem projektov za prejem nepovratnih sredstev sklada za inovacije v višini skoraj 720 milijonov EUR. Cene predloženih ponudb so se gibale od 0,37 EUR do 0,48 EUR za kilogram proizvedenega obnovljivega vodika.

Do 7. oktobra 2024 je šest od sedmih projektov podpisalo svoje sporazume o nepovratnih sredstvih. Projekti se bodo izvajali v štirih državah[12]. Skupni znesek podpore znaša 695 milijonov EUR. Projekti bodo prejeli subvencijo v višini od 8 milijonov EUR do 245 milijonov EUR za obrate z zmogljivostjo za proizvodnjo električne energije od 35 MWe do 500 MWe. Subvencijo bodo prejeli le, če bodo v obdobju do desetih let proizvajali potrjen in preverjen vodik kot obnovljivo gorivo nebiološkega izvora.

Za izbrane projekte je zdaj na voljo do pet let časa za začetek proizvodnje obnovljivega vodika. V prvih desetih letih delovanja bi se lahko proizvedlo do 1,52 milijona ton vodika kot obnovljivega goriva nebiološkega izvora, s čimer bi se preprečilo več kot 10 milijonov ton CO_2e. Ta proizvodnja bo koristila številnim sektorjem, kot so pomorstvo, promet težkih vozil, kmetijstvo ter proizvodnja e-metana in e-metanola.

Slika 6: Ponudbena zmogljivost šestih podpisanih produktov obnovljivih goriv nebiološkega izvora, ki so bili uspešni na dražbi v okviru razpisa IF23

2.2.2. Začetek dražbe v okviru razpisa IF24

Dražba v okviru razpisa IF24, druga dražba v okviru evropske vodikove banke, je bila namenjena podpori projektom za proizvodnjo vodika kot obnovljivega vira nebiološkega izvora ne glede na sektor, v katerem bo porabljen (1 milijarda EUR), ter projektom z odjemalci v pomorskem sektorju (200 milijonov EUR). Proračun dražbe se je v primerjavi z dražbo v okviru razpisa IF23 povečal za 400 milijonov EUR.

Nosilci projektov so si lahko za pripravo na prijavo ogledali razpisno dokumentacijo in razdelek „Vprašanja in odgovori“ na portalu EU za financiranje in razpise. Komisija jih je spodbudila tudi, naj se s finančno institucijo čim prej pogovorijo o svojem jamstvu za pravočasno izvedbo del, da si povečajo možnosti za uspeh. Agencija CINEA je 10. decembra 2024 organizirala spletni informativni dan, na katerem je predstavila ključne značilnosti in merila za dodelitev nove dražbe ter izkušnje, pridobljene iz prejšnje dražbe. Ponudniki so lahko predložili prijave do

[12] Finska, Norveška, Portugalska in Španija.

20. februarja 2025. Od uspešnih ponudnikov se pričakuje, da bodo podpisali sporazume o nepovratnih sredstvih v devetih mesecih po zaključku razpisa.

2.2.3. Dražbe kot storitev

Komisija je med dražbo v okviru razpisa IF23 prvič ponudila možnost dražbe kot storitve. Shema omogoča upravičenim državam financiranje ponudnikov, ki zaradi proračunskih omejitev niso bili izbrani za prejemanje finančne podpore. Upravičene države lahko tako izkoristijo izbirni postopek na ravni EU in uporabijo nacionalna sredstva za podporo projektom na svojem ozemlju, ne da bi jim bilo treba za to izvesti ločeno dražbo na nacionalni ravni. To zagotavlja hitro in poenostavljeno odobritev državne pomoči ter zmanjšuje upravno breme in stroške za vse strani.

Nemčija je kot prva država uporabila to možnost in iz svojega proračuna dodelila do 350 milijonov EUR za upravičene ponudbe v državi. Ta odločitev je bila 5. aprila 2024[13] odobrena v skladu s pravili EU o državni pomoči.

18. novembra 2024 so Španija, Litva in Avstrija napovedale, da bodo sodelovale v shemi za dražbo v okviru razpisa IF24 ter iz nacionalnih sredstev obljubile do 836 milijonov EUR za podporo projektom v svojih državah.

Mobilizacija financiranja prek enotnega dražbenega sistema EU je učinkovit način za povečanje priložnosti in hkratno zmanjšanje stroškov za industrijo. Ti ukrepi dokazujejo zavezanost držav članic k izpolnjevanju nacionalnih ciljev in ciljev EU glede uvajanja čiste energije ter podpiranja razogljičenja industrije.

2.3. Povezave z drugimi programi

2.3.1. Evropska investicijska banka (EIB)

EIB je 2. maja 2024 napovedala, da bo podprla uvedbo projekta EAVOR LOOP, inovativnega projekta za energijo in geotermalno ogrevanje na Bavarskem, s posojilom v višini skoraj 45 milijonov EUR. Za projekt, izbran na drugem obsežnem razpisu za zbiranje predlogov sklada za inovacije, je bila v začetku leta 2023 že podpisana pogodba o nepovratnih sredstvih. Ta odločitev poudarja dragoceno vlogo sklada pri financiranju in podpori ključnih nadgradljivih tehnologij za doseganje podnebne nevtralnosti in energetske varnosti.

Komisija in EIB sta 3. decembra 2024 napovedali novo partnerstvo za podporo naložbam v sektor proizvodnje baterij v EU. To partnerstvo bo iz sklada prineslo dodatnih 200 milijonov EUR (jamstvo za posojilo) za program InvestEU. To bo dopolnilo 1 milijardo EUR, ki je na voljo za proizvodnjo baterijskih členov za električna vozila v okviru razpisa IF24 za baterije. EIB v okviru novega partnerstva vlaga še dodatnih 1,8 milijarde EUR v širšo vrednostno verigo baterij. Ta skupna prizadevanja bodo zagotovila skupno 3 milijarde EUR javne podpore za razvoj konkurenčne in trajnostne evropske industrije baterij.

EIB je odgovorna tudi za pomoč pri razvoju projektov, da se olajša dostop do financiranja iz sklada in drugih shem EU, nacionalnih nepovratnih sredstev ter zasebnega financiranja. EIB je leta 2024 podpisala in izvedla 23 sporazumov o pomoči pri razvoju projektov. Skupno je bilo zaključenih 30 nalog pomoči pri razvoju projektov. Od začetka programa je bil za 62 projektov, ki so bili tudi izvedeni, podpisan sporazum o podpori. Učinek pomoči pri razvoju projektov je vedno bolj opazen. Leta 2024 je devet predhodno neuspešnih projektov prejelo nepovratna sredstva v okviru

[13] Glej Smernice o državni pomoči za podnebje, varstvo okolja in energijo.

razpisa IF23. Pomoč pri razvoju projektov je bila razširjena tako, da vključuje nosilce projektov, ki se še niso prijavili na razpis sklada, vloge pa se zdaj vlagajo neposredno pri EIB.

EIB omogoča nosilcem projektov, da izpopolnijo svoje predloge, poleg tega pa jim tudi olajšuje dostop do drugih možnosti financiranja. Leta 2024 so štirje projekti prejeli nepovratna sredstva ali jim je bil dodeljen poseben status na nacionalni ravni, trije so bili v okviru programa Breakthrough Energy Catalyst izbrani kot prejemniki nepovratnih sredstev/financiranja oziroma kot energetska podjetja, en projekt je bil vključen na seznam projektov skupnega interesa, še en projekt pa na seznam projektov s pečatom STEP.

2.3.2. Platforma za strateške tehnologije za Evropo (STEP)

Komisija je 7. februarja 2024 začela izvajati pobudo STEP za povečanje konkurenčnosti industrije v EU in zmanjšanje njene zunanje odvisnosti. Pobuda STEP izkorišča finančna sredstva iz različnih programov financiranja EU, vključno s skladom za inovacije. Pobuda uporablja znak kakovosti, da bi zagotovila večjo prepoznavnost obetavnih projektov na področju čistih, z viri gospodarnih ter naprednih in digitalnih tehnologij.

Komisija je oktobra 2024 izbrala 85 inovativnih projektov za doseganje neto ničelnih emisij, ki bodo prejeli nepovratna sredstva v skupni višini 4,8 milijarde EUR v okviru razpisa IF23. Vsi ti projekti so prejeli pečat STEP. Pečat je prejelo tudi dodatnih 64 nefinanciranih projektov, od katerih se jih je 39 strinjalo, da Komisija objavi njihove podatke.

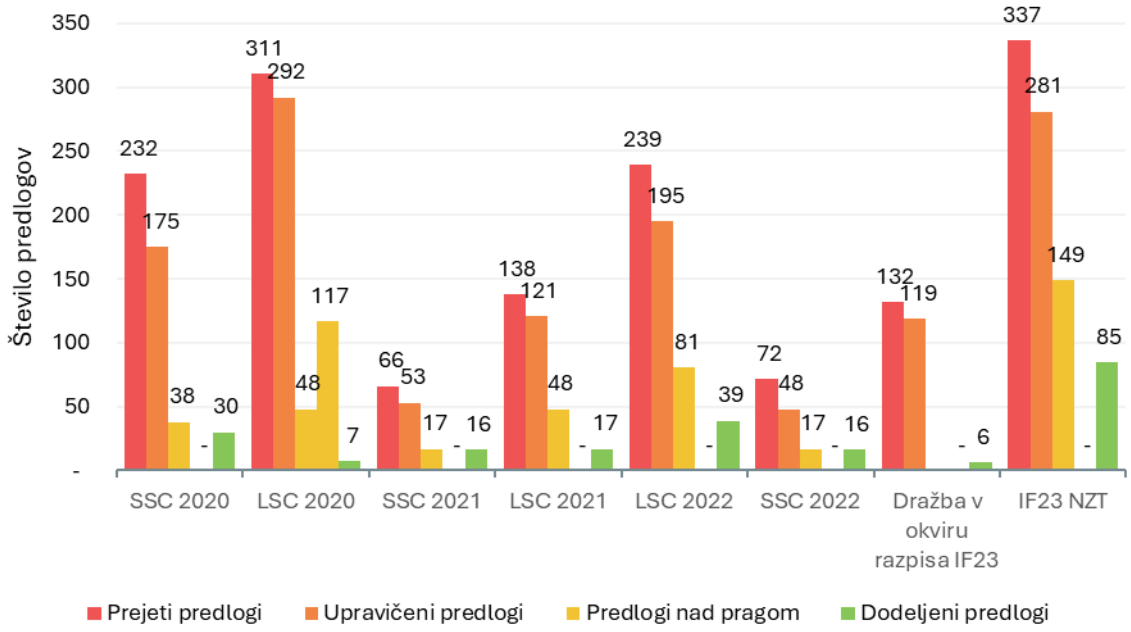
Decembra 2024 je bil na portalu STEP objavljen prvi seznam projektov, nagrajenih s pečatom STEP. Komisija dejavno spodbuja te projekte pri organih javnega financiranja, npr. pri organih upravljanja skladov kohezijske politike, v načrtih za okrevanje in odpornost v državah članicah ter pri zasebnih vlagateljih. Pečat STEP naj bi kot znak odličnosti pomagal pritegniti zasebna finančna sredstva za projekte.

3. STANJE PORTFELJA SKLADA ZA INOVACIJE V LETU 2024

3.1. Pregled rezultatov razpisov

Komisija je od leta 2020 organizirala osem razpisov za zbiranje predlogov za redna nepovratna sredstva in dve konkurenčni dražbi[14]. Do konca leta 2024 so bili za 131 projektov podpisani sporazumi o nepovratnih sredstvih v skupni vrednosti podpore 7,4 milijarde EUR. V pripravi so bili še sporazumi za dodatnih 86 projektov. Za vse razpise je bilo prejetih preveč prijav, povprečni zahtevani znesek pa je bil devetkrat višji od razpoložljivega proračuna.

[14] Razpis IF24 in dražba v okviru razpisa IF24 sta bila odprta za oddajo predlogov od 31. decembra 2024.

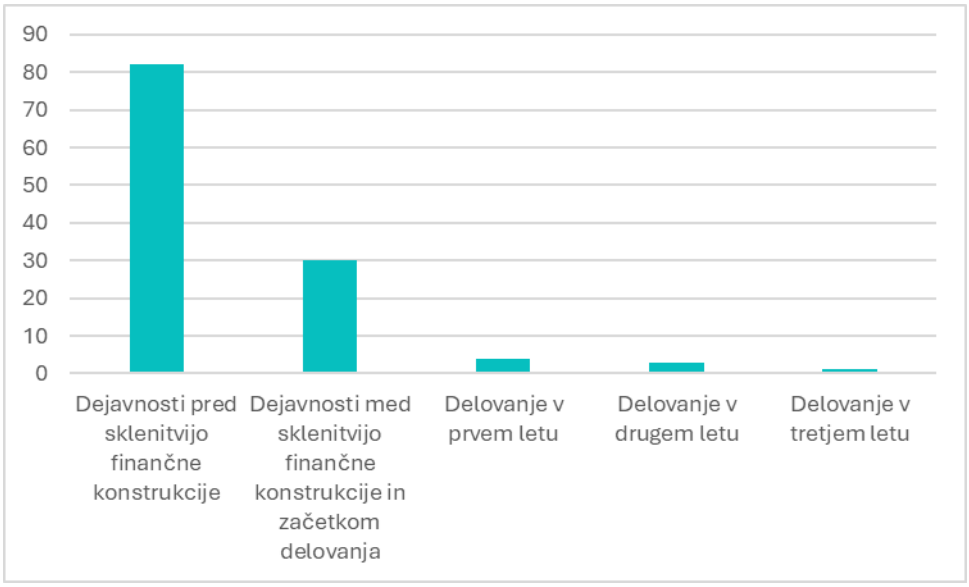

Slika 7: Razčlenitev rezultatov udeležbe na razpisu[15]

3.2. Zrelost projekta, stanje izvajanja in izzivi

Do konca leta 2024 je skupno 36 projektov doseglo mejnik sklenitve finančne konstrukcije. Ta mejnik pomeni, da so projekti pridobili tako potrebno financiranje kot tudi okoljska in gradbena dovoljenja. Od teh 36 projektov jih je sedem napredovalo do naslednjega mejnika, tj. začetek delovanja, kot ga je odobrila agencija CINEA. Medtem si preostalih 82 aktivnih projektov trenutno prizadeva doseči status sklenitve finančne konstrukcije. Doslej je bilo dodeljenih 306 milijonov EUR, z naslednjo porazdelitvijo izplačil med 44 projekti, ki so prejeli plačilo.

[15] Ker so upravičeni dražbeni projekti razvrščeni po ceni, kategorija „nad pragom“ ni relevantna.

Slika 8: Faza projekta

Prekinitve

Do konca leta 2024 je bilo odpovedanih skupno 11 projektov, od tega devet tekom leta. Medtem trenutno poteka 120 projektov[16] (za projekte IF23 NZT še niso bili podpisani sporazumi o nepovratnih sredstvih).

Razlogi za prekinitve so vključevali nepredvidena znatna povečanja stroškov projekta (pet projektov), umik partnerja projekta (dva projekta), zvišanje cen surovin (en projekt), neuspeh pri iskanju primernega odjemalca (en projekt), kršitev obveznosti iz sporazuma o nepovratnih sredstvih (en projekt) in nezmožnost sprejetja končne odločitve o naložbi (en projekt).

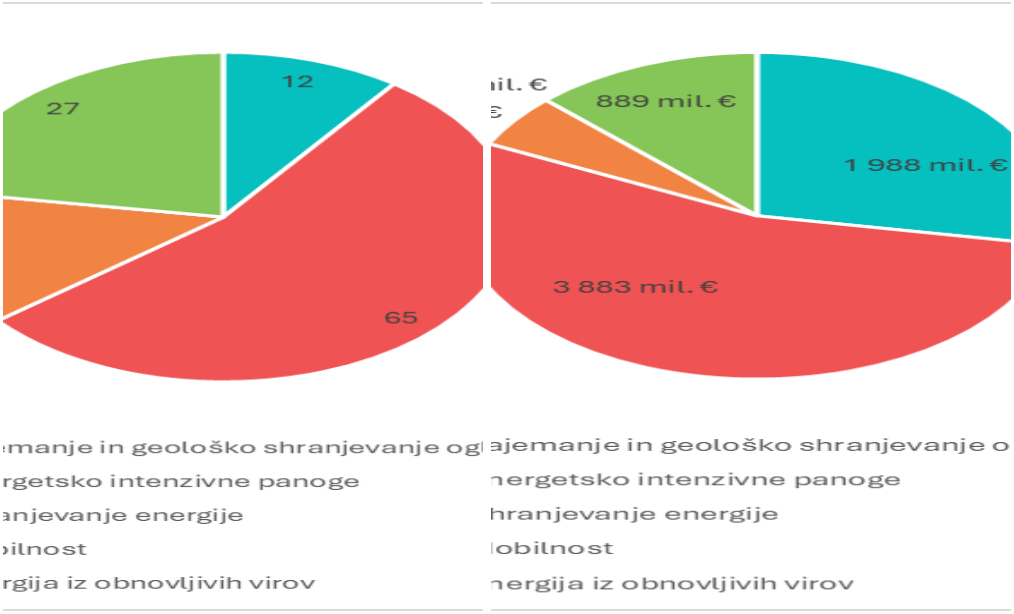
3.3. Portfelj po sektorjih

Portfelj sklada[17] obsega pet kategorij:

(i) zajemanje in geološko shranjevanje ogljika;
(ii) energetsko intenzivne panoge;
(iii) shranjevanje energije;
(iv) mobilnost in
(v) shranjevanje energije iz obnovljivih virov.

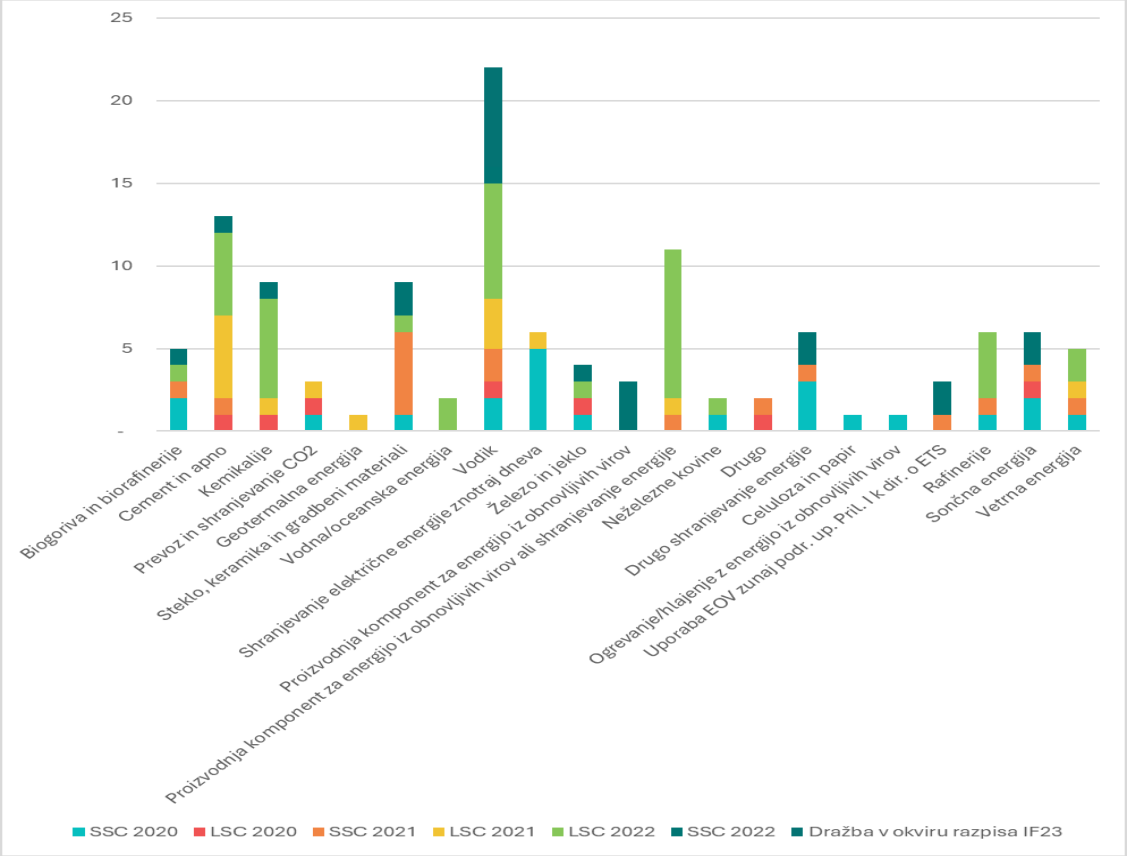
[16] „Tekoči projekti“ so tisti podpisani projekti, ki so se začeli, vendar še niso bili prekinjeni.

[17] Celotna analiza portfelja temelji na aktivnih projektih (ki niso bili prekinjeni) in za katere so bili na dan 31. decembra 2024 na voljo podpisani sporazumi o nepovratnih sredstvih. Vključenih je torej šest od sedmih projektov dražbe vodika v okviru razpisa IF23, vendar v portfelju takrat ni bilo nobenega projekta iz razpisa IF23 NZT.

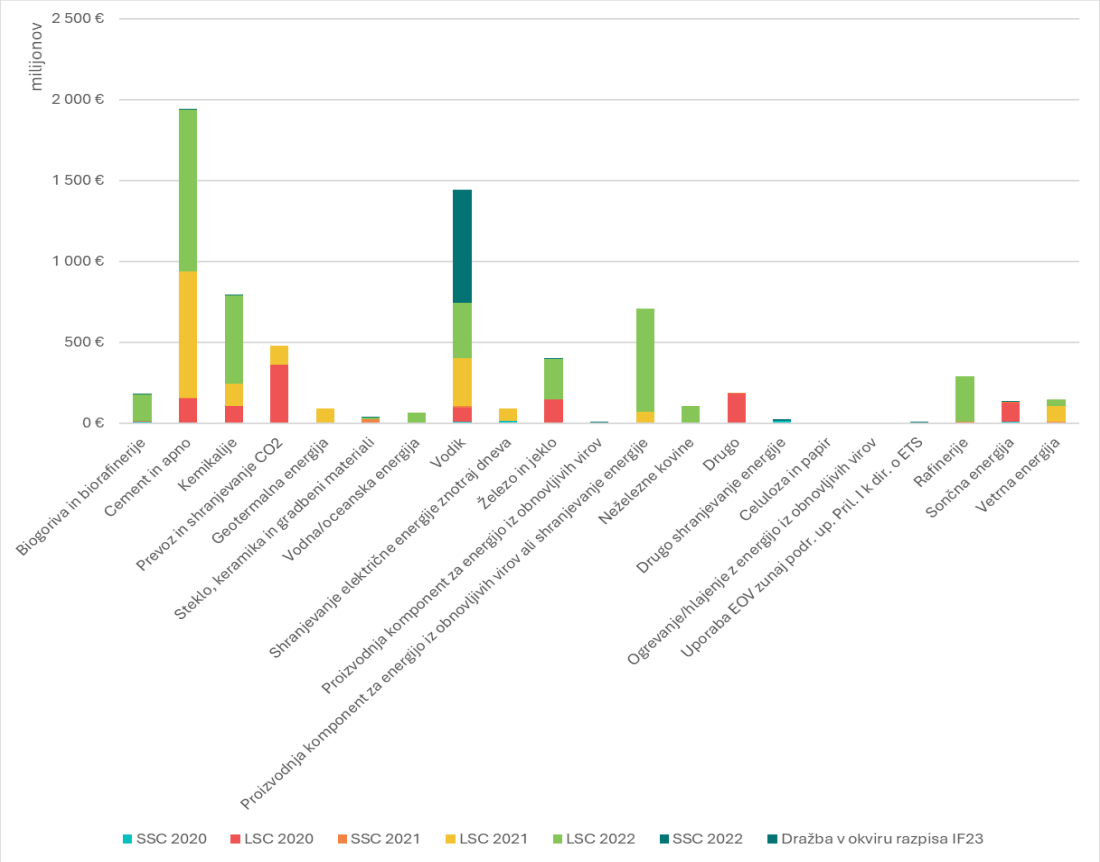

Slika 9: Razčlenitev projektov po kategoriji (število projektov in dodeljena sredstva)

Najbolj zastopani projekti v portfelju sklada so „vodik“ (22 projektov), „cement in apno“ (13 projektov) ter „proizvodnja komponent za energijo iz obnovljivih virov ali shranjevanje energije“ (11 projektov). Sektor, ki prejema največ sredstev (1,9 milijarde EUR), je še vedno sektor „cement in apno“, in sicer zaradi znatnih naložb, potrebnih za projekte na področju cementa in apna, ki običajno vključujejo tehnologijo zajemanja in shranjevanja ogljika. Sektor, ki je prejel drugi največji znesek podpore (1,4 milijarde EUR), je bil sektor „vodik“, saj je vodik medsektorska naložba, ki podpira razogljičenje v različnih sektorjih, vključno z letalstvom in pomorstvom (prek sintetičnih goriv), energetsko intenzivnimi industrijami (nadomestitev fosilnih goriv v različnih procesih, vključno s proizvodnjo jekla in toplote) ter proizvodnjo električne energije (dolgoročno shranjevanje energije). Visoke so tudi naložbe v sektor kemikalij (790 milijonov EUR) in rafinerije (290 milijonov EUR), pri čemer je vrsta projektov namenjena nadomestitvi fosilnih goriv z glavnimi proizvodi, kot so plastika, biogoriva, metanol, amoniak in organske kemikalije.

Slika 10: Število projektov po sektorjih

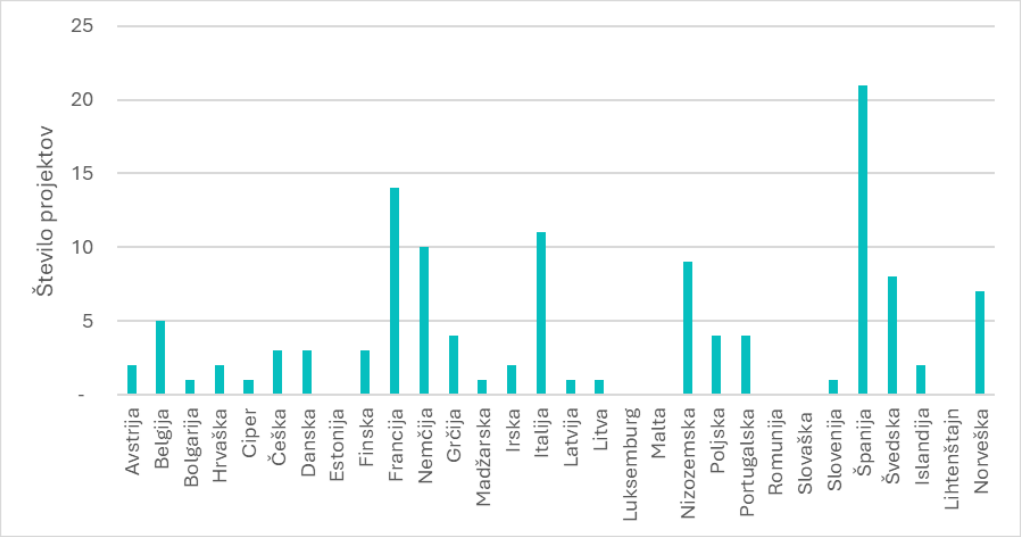

Slika 11: Dodeljena sredstva po sektorjih

3.4. Geografska uravnoteženost

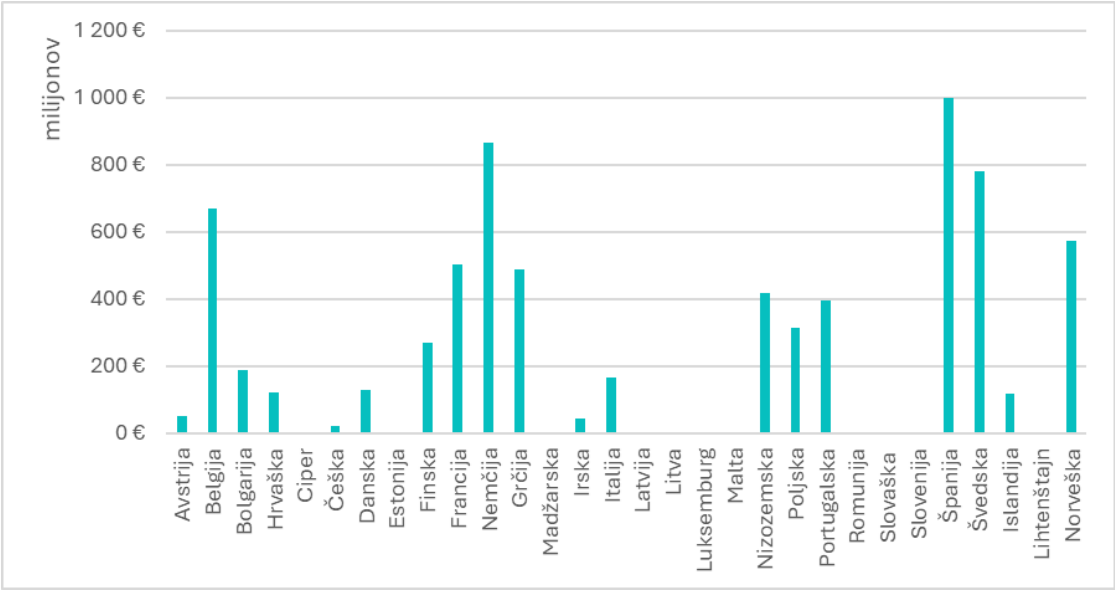
Ob koncu leta 2024 je 24 od 30 upravičenih držav v EU in EGP podpisalo vsaj en projekt sklada za inovacije, pri čemer je imelo 14 držav vsaj tri tekoče projekte. Države z največjim številom projektov so Španija (21), Francija (14), Italija (11), Nemčija (10) in Nizozemska (9). Z rezultati razpisa IF23 se bo število držav z vsaj enim projektom v portfelju sklada za inovacije povečalo na 26, saj so bili projekti dodeljeni še Estoniji in Slovaški.

Glavni razlog, zakaj je bilo v preostalih državah financiranih le malo projektov, je, da te države niso predložile veliko predlogov. Vložniki so do vključno razpisa IF23 vložili sedem sprejemljivih projektov v Romuniji, dva v Luksemburgu in enega na Malti. Iz Lihtenštajna ni bilo prejete nobene vloge.

Slika 12: Število projektov po državi prve lokacije[18]

Na podlagi dodeljenih sredstev so največji delež podpore sklada za inovacije prejele Španija (1,0 milijarde EUR), Nemčija (867 milijonov EUR), Švedska (782 milijonov EUR), Belgija (671 milijonov EUR) in Norveška (572 milijonov EUR). Razlika med sredstvi in številom projektov je posledica dejstva, da so projekti v povprečju večji v državah, kot so Belgija, Norveška in Švedska, v katerih je večji delež projektov iz energetsko intenzivnih industrij, kot so projekti proizvodnje zelenega jekla ter zajemanja in shranjevanja ogljika, ki so običajno večje, kapitalsko intenzivne naložbe.

Slika 13: Dodeljena sredstva po državah

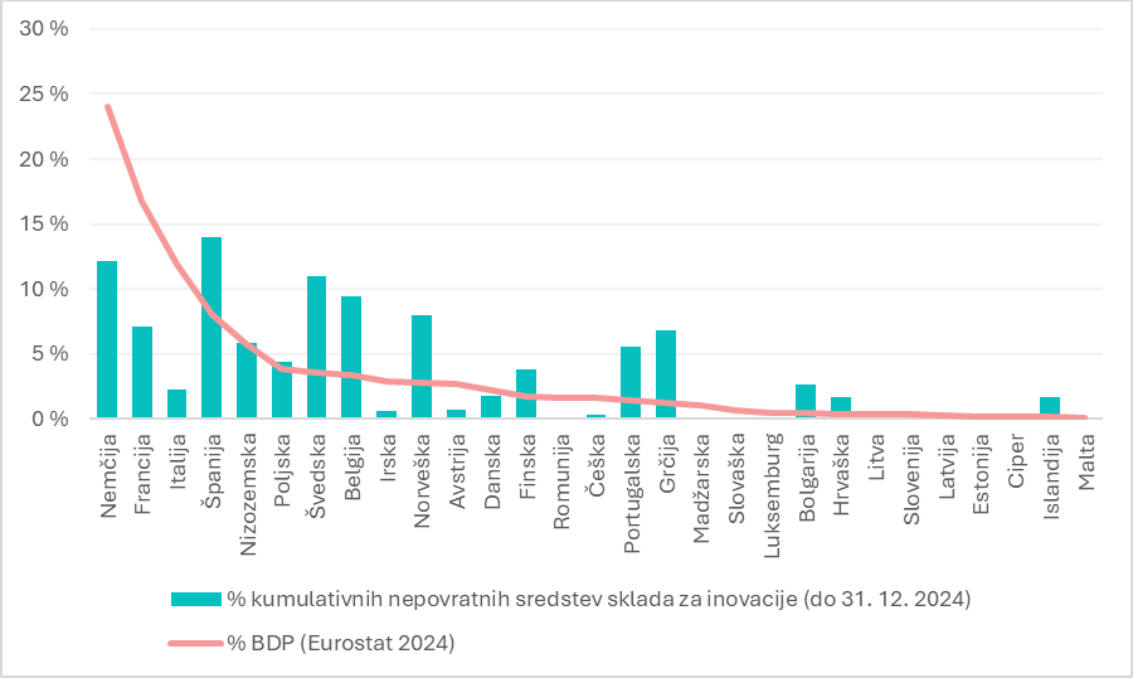
Na geografski delež sredstev, ki jih lahko prejme država, seveda vpliva vrsta dejavnikov. Mednje lahko spadajo število predlogov, ki jih predloži država, velikost gospodarstva države, število upravičenih industrijskih dejavnosti, podpora, ki jo države članice zagotovijo subjektom, ki

[18] Lokacije projekta temeljijo na primarni lokaciji projekta. Država upravičenka se ne upošteva.

pripravljajo predloge, razpoložljivost sofinanciranja in podobno. Pri projektih dražb je pomemben dejavnik tudi cena električne energije. Sredstva iz sklada za inovacije se projektom dodeljujejo izključno na podlagi odličnosti. Geografska uravnoteženost se pri izbiri projektov upošteva le v omejenem obsegu[19].

Za ponazoritev deleža sredstev, ki so jih prejele države glede na obseg njihovega gospodarstva in prisotnost zadevnih industrij, je v nadaljevanju podana primerjava med BDP in deležem emisij v okviru sistema za trgovanje z emisijami.

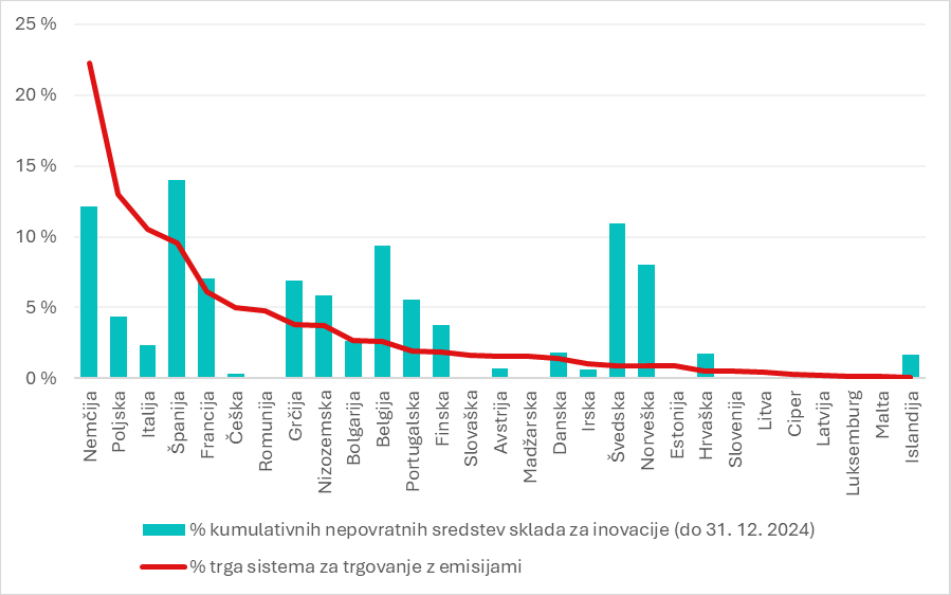
Opaziti je, da so večja gospodarstva, kot so Nemčija, Francija in Italija, razmeroma premalo zastopana glede na svoj delež v sistemu trgovanja z emisijami in glede na svoj BDP. V primeru Nemčije in Francije se bo to stanje izboljšalo z rezultati razpisa IF23 NZT, saj bodo projekti v Nemčiji prejeli delež v višini 664 milijonov EUR, projekti v Franciji pa delež v višini 518 milijonov EUR. Države, ki v zvezi s svojim deležem v sistemu trgovanja z emisijami in velikostjo svojega BDP presegajo pričakovanja, so Belgija, Norveška, Španija in Švedska.

Slika 14: Geografska porazdeljenost po deležu BDP[20] in deležu sredstev sklada za inovacije

[19] V razpisu za redna nepovratna sredstva imajo pri naročanju projektov z enako oceno prednost predlogi iz držav z manjšim številom visoko uvrščenih predlogov.

[20] Bruto domači proizvod v tržnih cenah za leto 2024 (Eurostat 2025).

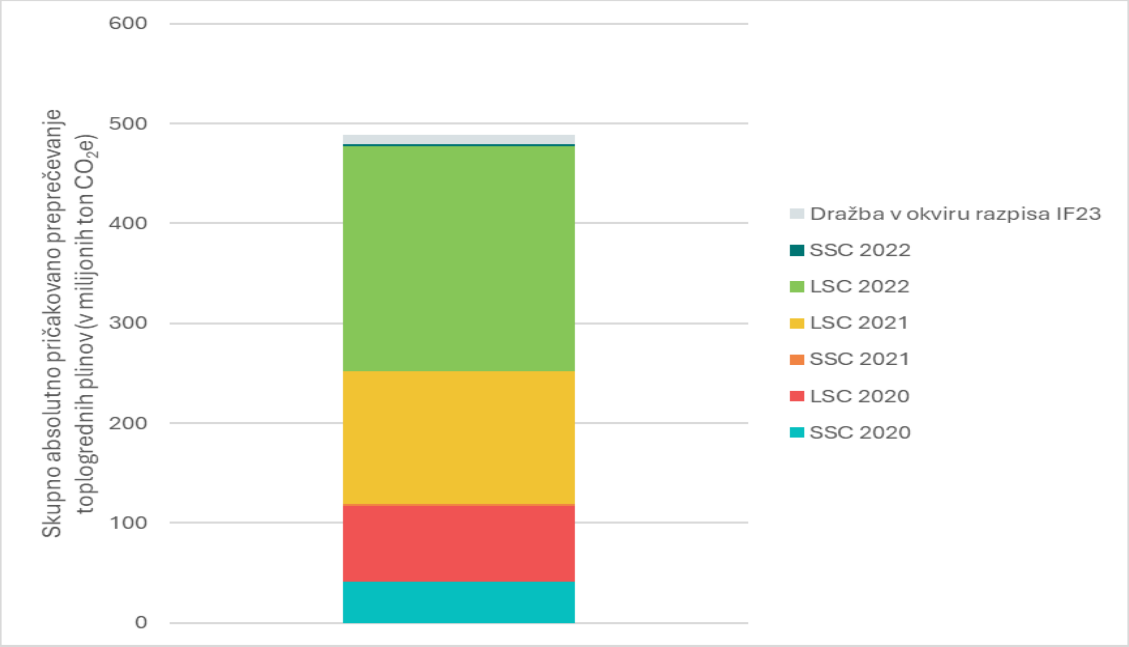
Slika 15: Geografska porazdeljenost po deležu v sistemu trgovanja z emisijami[21] in deležu sredstev sklada za inovacije

Sklad za inovacije je vzpostavil več mehanizmov za pomoč vsem državam članicam in državam EGP pri predložitvi kakovostnih predlogov za sklad za inovacije. Ti vključujejo podporo nacionalnim kontaktnim točkam v vsaki državi članici, tehnično pomoč za države z nizko stopnjo sodelovanja ter zagotavljanje pomoči pri razvoju projektov s posebnimi geografskimi ključnimi kazalniki uspešnosti.

3.5. Preprečevanje toplogrednih plinov

Pričakuje se, da bo 120 projektov iz portfelja sklada ob koncu leta 2024 v prvem desetletju delovanja preprečili skupno 489 milijonov ton CO_2e, kar v povprečju pomeni 69 EUR sredstev na preprečen kilogram CO_2e.

[21] https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:32020D2166.

Slika 16: Pričakovano preprečevanje toplogrednih plinov po razpisih

4. KOMUNICIRANJE IN POVEČEVANJE PREPOZNAVNOSTI

4.1. Mreža nacionalnih kontaktnih točk

Sklad dejavno podpira nacionalne organe in zagotavlja povratne informacije s sodelovanjem na nacionalnih informativnih dnevih in v lokalnih dejavnostih ozaveščanja. V okviru delovnega procesa „Tehnična pomoč državam članicam“ so bila izvedena usposabljanja za vse nacionalne kontaktne točke sklada. Poleg tega je bilo v lokalnih jezikih zagotovljeno komunikacijsko gradivo, ki nacionalnim kontaktnim točkam pomaga pri njihovih prizadevanjih za vzpostavljanje stikov in komuniciranje na lokalni ravni. Leta 2024 je pet usposabljanj zajemalo teme, kot so strategije za komunikacijo, mehanizem dražbe obnovljivega vodika ter načini, na katere se nepovratna sredstva sklada lahko kombinirajo z drugimi javnimi viri financiranja tako na ravni EU kot na nacionalni ravni. Redno so potekali klici o napredku, da bi nacionalne kontaktne točke obveščali o najnovejšem dogajanju na področju politike. Ta delovni proces se bo nadaljeval tudi v letu 2025 z novo pogodbo, katere cilj je okrepiti vlogo nacionalnih kontaktnih točk pri lokalnem promoviranju sklada in učinkovitem obravnavanju prošenj vložnikov.

4.2. Strokovna skupina za sklad za inovacije in vključevanje deležnikov

Komisija je leta 2024 organizirala dva sestanka strokovne skupine za sklad: 27. junija in 14. novembra 2024[22]. Na sestankih so bili predstavljeni rezultati dražbe v okviru razpisa IF23 in razpisa IF23 ter izidi posvetovanja z deležniki o prihajajočem razpisu za zbiranje predlogov IF 2024. Obravnavani so bili tudi pogoji in dražbe kot storitev za dražbo obnovljivega vodika leta 2024 (dražba IF24). Poleg tega so bili predstavljeni poudarki prihajajočih razpisov za leto 2024 za neto ničelne tehnologije (razpis IF24) in proizvodnjo baterijskih členov za električna vozila

[22] Zapisnik sestankov je na voljo na spletnem naslovu: https://climate.ec.europa.eu/eu-action/eu-funding-climate-action/innovation-fund/innovation-fund-expert-group_en.

(razpis IF24 za baterije). Namen sestankov je bil predstaviti najnovejši razvoj sklada ter zbrati prispevke upravičenih držav in predstavnikov industrije o prihodnjih usmeritvah sklada.

4.3. Izmenjava znanja

Dejavnosti izmenjave znanja so namenjene deljenju izkušenj in povratnih informacij o politikah, pridobljenih z izvajanjem prvih tehnologij te vrste, z nosilci projektov, vlagatelji, javnimi organi in javnostjo. Leta 2024 so bili organizirani trije namenski dogodki za izmenjavo znanja za zaprtimi vrati, osredotočeni na različne tehnološke poti. Prvi, ki je bil organiziran 21. marca 2024, je bil osredotočen na vrednostno verigo energije iz obnovljivih virov s povratnimi informacijami o politiki za lokalne, regionalne in nacionalne organe ter organe EU. Druga delavnica oktobra 2024, na kateri je bila obravnavana tema zajemanja in shranjevanja ogljika, je bila osredotočena na projekte zajemanja CO_2, ki jih podpira sklad za inovacije, potencialni upravljavci območij shranjevanja CO_2 ter predstavniki držav članic in Evropske komisije. Nazadnje je bila organizirana še delavnica o projektu na področju vodika, osredotočena na ključne ugotovitve za projekte, od izdaje dovoljenj do gradnje. Povzetek dejavnosti izmenjave znanja je na voljo v letnem poročilu o izmenjavi znanja sklada za inovacije.

Komisija in agencija CINEA sta 11. aprila 2024 organizirali četrto konferenco o čisti tehnologiji. Udeleženci so preučili poti za okrepitev evropske proizvodnje naprav za čiste tehnologije in njihovih komponent za energijo iz obnovljivih virov in shranjevanje energije. Izvršni podpredsednik Komisije Maroš Šefčovič je konferenco začel s poudarkom na pomenu proizvodnje čistih tehnologij za Evropo. V okviru več projektov so bile predstavljene konkretne poti in rešitve za podporo prehodu Evrope na podnebno nevtralnost. Konferenca se je zaključila z razpravo o sproščanju naložb v proizvodnjo čistih tehnologij. Dogodek je pritegnil raznoliko občinstvo, vključno z oblikovalci politik, vlagatelji, vodilnimi v industriji in drugimi deležniki, ki so povečali ozaveščenost o številnih poslovnih priložnostih, ki jih sklad ponuja javnim in zasebnim financerjem. Skupaj se je dogodka osebno udeležilo 400 udeležencev, približno 900 pa ga je spremljalo prek spletnega prenosa v živo, kar kaže na širok doseg dogodka.

4.4. Zgodbe o uspehu

GD za podnebno politiko in agencija CINEA sta leta 2024 pripravila sedem projektnih zgodb, ki so bistvena komunikacijska orodja za razlago zapletenih tehnologij na način, ki ga ljudje v EU zlahka razumejo. Zgodbe imajo ključno vlogo pri ozaveščanju o pobudah EU za boj proti podnebnim spremembam, poudarjanju oprijemljivih učinkov sistema EU za trgovanje z emisijami in sklada ter obveščanju lokalnih skupnosti o regionalnih projektih, da bi spodbudili občutek pripadnosti in ponosa. Poleg tega projektne zgodbe povečujejo prepoznavnost, saj projektom omogočajo, da pritegnejo potencialne vlagatelje in deležnike ter pridobijo podporo lokalne javnosti. Objavljene so na spletišču GD za podnebno politiko in na naših platformah družbenih medijev, kar nam omogoča, da dosežemo širše občinstvo.

5. ZAKLJUČEK

Leta 2024 je sklad za inovacije dodatno utrdil svojo vlogo osrednjega instrumenta pri podpiranju prehoda EU na podnebno nevtralnost. Sklad za inovacije je z dodelitvijo 11,2 milijarde EUR[23] do konca leta 2024 za uvedbo prvih tehnologij te vrste, njihovo uveljavitev na trgu in nadgradnjo

[23] Vključuje že podpisane projekte, ki se izvajajo, in projekte, izbrane iz razpisa IF23, ki pa še niso bili podpisani.

zrelejših tehnologij, krepitvijo povezav z drugimi programi EU in finančnimi institucijami ter obsežnim deljenjem pridobljenega znanja pomembno prispeval k stroškovno učinkovitemu razogljičenju evropske industrije ter hkrati povečal konkurenčnost industrije in energetsko varnost. Dejstvo, da je za vse razpise in dražbe še vedno prejetih preveč prijav, poudarja potrebo po javni podpori in dokazuje pomen sklada za izziv Evrope, da do leta 2050 postane prva podnebno nevtralna celina.

Sklad za inovacije ostaja zelo pomemben tudi za uresničevanje ciljev dogovora o čisti industriji in izvajanje načrta EU za trajnostno blaginjo in konkurenčnost. Čeprav obstajajo jasne priložnosti za razvoj prepotrebnih rešitev za razogljičenje, se je kljub temu treba spoprijeti z nekaterimi izzivi. Da bi inovativni projekti postali uspešnejši in spodbudili predložitev predlogov v vseh državah članicah, sklad za inovacije krepi svoja orodja za vnaprejšnjo podporo v fazi razvoja projektov. Potencial za dodatno izboljšanje geografske in sektorske uravnoteženosti imata zlasti pomoč pri razvoju projektov in podpora nacionalnim kontaktnim točkam. Po drugi strani pa lahko uporaba funkcij sklada za inovacije kot storitve poveča učinek sklada, hkrati pa zmanjša upravno breme za vložnike in nacionalne uprave.

Dinamični portfelj sklada za inovacije, ki se vse hitreje širi, že vsebuje 199 aktivnih projektov, izbranih v 26 državah. Oktobra 2024 je bilo objavljeno, da je bilo samo iz razpisa IF23 za neto ničelne emisije izbranih še 85 projektov v 18 državah. Sklad bo z objavo razpisov za neto ničelne tehnologije, proizvodnjo baterij in obnovljivi vodik v vrednosti 4,6 milijarde EUR ob koncu leta 2024 še naprej utrjeval svojo vlogo pri pospeševanju razogljičenja industrije in širitvi strateških čistih tehnologij po vsej EU.